

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВЕРТИКАЛЬНОГО ВИРІВНЮВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

магістрант **Голенка Р.А.**, к.е.н., доц. **Ілляшенко К.В.**
Сумський державний університет (Україна)

Неоднозначність економічної ситуації посилює роль регіонів у забезпеченні суспільного розвитку держави, а саме, обумовлює необхідність удосконалення принципів і методів реалізації соціально-економічної політики. Збалансованість міжтериторіального розвитку досягається різними інструментами державної політики, серед яких важливе місце відповідає механізму фінансового вирівнювання місцевих бюджетів.

Різні аспекти фінансового вирівнювання досліджувало багато провідних українських вчених, а саме: В.В. Зайчикова, І.О. Луніна, С.В. Слухай, І.С. Іваненко, що свідчить про актуальність даної тематики.

У межах навіть незначної за розмірами країни завжди об'єктивно є розбіжності у фінансовому потенціалі окремих територій, певні особливості щодо формування дохідної бази бюджетів і можливостей задоволення місцевих потреб. Розглянемо безпосередньо методи вертикального вирівнювання місцевих бюджетів: загальні та спеціальні трансферти; внески територій; розподілені та передані податки, тощо.

Механізм фінансового вирівнювання являє собою сукупність спеціально розроблених, організаційно впорядкованих і нормативно врегульованих засобів зменшення диспропорцій у бюджетному забезпеченні окремих територій.

Нормативно-правову складову механізму фінансового вирівнювання на сьогодні становлять Конституція України, Бюджетний кодекс, щорічні закони про державний бюджет, Основні напрями бюджетної політики на відповідний рік, постанови Кабінету Міністрів України, накази Міністерства фінансів, Державного казначейства, рішення обласних, районних, міських (щодо районних у містах) рад.

Однією з головних цілей державної регіональної фінансової політики щодо зближення рівнів соціально-економічного розвитку територій є подолання вертикальних і горизонтальних фіскальних дисбалансів і фінансове вирівнювання. Важливою передумовою формування та ефективної реалізації державної соціально-економічної політики є всебічне вивчення стану регіону.

В результаті аналізу вітчизняної державної політики вирівнювання встановлено, що в основу «формули розподілу обсягу міжбюджетних трансфертів (дотацій вирівнювання та коштів, що передаються до державного бюджету) між державним бюджетом та місцевими бюджетами» покладено нормативний метод:

$$T_i = \alpha_i (V_i - D_{izak}), \quad (1)$$

де V_i – розрахунковий показник обсягу видатків;

D_{izak} – розрахунковий обсяг доходів(кошика доходів) закріплених за відповідними місцевими бюджетами.

При цьому в даній формулі не відображається поточний стан об'єктів соціальної сфери окремих регіонів, що є суттєвим її недоліком.

Недоцільність використання даного методу являє собою нестабільність бюджетного фінансування. Нинішній механізм фінансового вирівнювання не враховує динамічного коливання індексів протягом базового року, і проводиться з розрахунком відповідних сталих нормативів.

Потрібно враховувати економічну специфіку окремо кожного регіону, для досягнення більш ефективної міжбюджетної трансфертної політики.

Наприкінці зазначимо, що в Україні з початком нового етапу суспільних перетворень, перегляду потребують організаційно–правові засади здійснення фінансового вирівнювання, що передбачатиме внесення значних змін у чинні нормативно-правові акти та прийняття нових, в яких знайдуть правове врегулювання усі аспекти фінансового вирівнювання. Передусім, це питання міжвідомчої координації стосовно надання статистичної інформації, що використовується для ранжирування територій, розрахунку міжбюджетних трансфертів, здійснення усіх видів контролю, підзвітності та відповідальності залучених до цього процесу сторін, запровадження регулярних відкритих консультацій уряду з органами місцевого самоврядування щодо розв’язання поточних проблем.

1. Андронов О. Фінансове вирівнювання як основа розвитку міста // Економіст. – 2001. – № 6. – С. 60-62.
2. Василик Д.О. Теоретичні основи побудови бюджетного механізму // Фінанси України. – 2000. – № 11. – С. 138-140.
3. Зайчикова В.В. Місцеві фінанси України та європейських країн : підручник / В. В. Зайчикова. – К. : НДФІ, 2007. – 290 с.
4. Корчинський В.Є. Використання інформації про виконання місцевих бюджетів для оцінки політики горизонтального бюджетного вирівнювання в Україні / В. Є.
5. Корчинський С.К. Колодій // Актуальні проблеми економіки. – 2006. – № 10. – С. 100-109.

Голенка, Р.А. Актуальні проблеми вертикального вирівнювання місцевих бюджетів в контексті забезпечення сталого розвитку регіонів України [Текст] / Р.А. Голенка, К.В. Ілляшенко // Економічні проблеми сталого розвитку : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті проф. Балацького О.Ф., м. Суми, 6-8 травня 2014 р.: у 2-х т. / За заг. ред.: О.В. Прокопенко, О.В. Люльова. - Суми : СумДУ, 2014. - Т.1. - С. 230-231.